

1590.

Demeny Dénes

A KERESZTÉNY VALLÁS
ELEMELI

KÉRDÉSEKBEŒ ÉS FELELETEKBEŒ.

AZ

UNITÁRIUSOK

ÉRTELME SZERINT.

(Eredeti kiadás: 1845-ben Kolozsváron.)

Hatodik kiadás.

KOLOZSVÁR.

STEIN JÁNOS

M. K. EGYETEMI KÖNYVKERESKEDESE

1901.

Dein

30 fűű

AJANDÉKOZTA:

Demeter Dénes hagyatéka.

Engedjétek, hogy jöjjenek én hozzám a kis gyermekek, és meg ne tiltsátok őket: mert az ilyeneké az Istennek országa.

Márk 10, 14.

A könyv a
Mrs. Channing felé
1862.

1862. 5. 17.
Demeter Dénes
hagyatéka

Demeter Dénes
hagyatéka

A
KERESZTÉNY VALLÁS ELEMEI
KÉRDÉSEKben ÉS FELELETEKben.

AZ
UNITARIUSOK
ÉRTELME SZERINT.

I.

Ki teremtett téged?

1. Engem az Isten teremtett.
2. Az Isten teremtette még a napot, a holdat és a csillagokat.
3. Ő teremtette a tengert s a szárazföldet; a folyóvizet, a halmokat s a völgyeket.
4. Ő teremtette a füvet, fákat s mindent, valami a földön tenyészik.
5. Ő teremtette a madarakat, a halakat s minden egyéb állatokat, amelyek éltek a földön.
6. Az Isten teremtett minden látható s láthatatlan dolgot a mennyen és földön.

(6.)

II.

Mit adott neked az Isten?

1. Az Isten adott nekem életet, erőt s egészséget.
2. Ő adott nekem oly erőt, hogy látni s hallani, szagolni, izleni és tapintani képes vagyok, azaz: ő adta nekem öt érzékemet.
3. Ő adott nekem oly erőt, hogy mozoghatok, vagy egy helyről más helyre mehetek. Ő adott oly tehetséget, hogy beszélhetek, vagy a mit érzek és gondolok, szavaimmal kifejezhetem.
4. Ő adta nekem az okosságot s lelkiismeretet. Ő adott módokat és alkalmat arra, hogy értelmessé, jóvá és boldoggá lehessenek.

III.

Ezekén kívül mégmit adott és ad neked az Isten?

1. Az Isten adta nekem jó szülőimet, tanítóimat, barátaimat és édes hazámat.
2. Ő adja nekem az ételt, italt, ruházatot s a nyugtató álmot.
3. Ő adja nekem a levegőt, melyet lehellek, a szép világosságot, mely fénylik körültem.

4. Ő adta mind azt, valamit sajátomnak nevezek; a mi földi életemet kellemessé s vidámmá teszi.
5. Az Isten ad nekem, ha jól és erkölcsösen élek, e földön lelki nyugalmat, a jövő életben pedig örök idvességet s boldogságot.

IV.

Mit gondolsz: vajjon lát-e téged az Isten?

1. Az Isten lát engem minden szempillantásban; a legsűrűbb sötétségben szintugy lát, mint a legtisztább napfényben.
2. Ő jól lát engem még akkor is, midőn elrejtett magányban vagyok, midőn emberi szemek nem figyelnek rám.
3. Az Isten jól tudja mind, a mit érzek és gondolok, mind, a mit titkon vagy nyilván mivelek.
4. Ő ismeri, mire van nekem szükségem, hallja, midőn segedelmét és oltalmát kérem, és áldásáért neki hálaikat adok.

V.

Mivel vagy köteles az Isten iránt?

1. Köteles vagyok az Isten iránt azzal, hogy

ötet úgy képzeljem, mint menyzei legjobb Atyámat, és a mit bírok, mind az ő ajándékának tekintsem.

2. Kötelességem jobban szeretni az Istent mindennél, valamit csak szerethetek a világon; azon érzésben találni legnagyobb örömemet, hogy engedelmes vagyok szent akaratja iránt s kedves vagyok előtte.
3. Semmitől sem kell oly igen rettegnem, mint Isten ő Felségét valamiképpen megbántani; semmitől sem kell inkább örizkednem, mint ő róla gondolatlanul szólni; szent nevét hiába felvenni, káromolni és esküdni.

VI.

Mivel vagy még köteles az Isten iránt?

1. Köteles vagyok az Istent imádni; a mik az életre és idvességre szükségesek, ő tőle kérni, kiváltképen reggel és estve.
2. Köteles vagyok Istennek hálákat adni mindenért, a mit kegyelméből veszek, ha szintén fájna is az, a mi rajtam történik.
3. Köteles vagyok Istenben bizni; ő tőle a legjobbat várni mindenkor, ha kötelességemet hiven megtettem.

4. Köteles vagyok békével tünni betegséget, fájdalmat s minden nyomoruságot; az Isten bölcs akaratjának tekinteni a balsorsot, a melylyel ő csak próbálni akarja gyermekét, ha igazán szereti-e őtet, menyzei szent Atyját.
5. Kötelességem rettegés nélkül várni halálomat; mert a halál csak a gonosz embernek lehet rettentő: az igaznak nem egyéb, mint az Atyához való menetel.

VII.

Milyen indulattal tartozol lenni embertársaid iránt?

1. Szülőimet tartozom szeretni, nekik szótfogadni, irántok a legnagyobb hálával, tisztelettel viseltetni, mert isten után legnagyobb jótevőim e világon a szülőim.
2. Tisztelettel tartozom lenni mind azok iránt, a kik nálamnál nagyobbak, idősebbek; tisztelnem kell főleg az öregeket, tanítóimat, jótevőimet, előjáróimat; hódoló tisztelettel tartozom lenni az uralkodó fejedelem vagy király iránt.
3. Testvéreimet, rokonaimat, minden más emberek felett tartozom megbecsülni, és velök igazságosan bánni.

4. Társaim és barátaim iránt köteles vagyok őszinte, hív és állhatatos szeretettel lenni.
5. Honfitársaimat tartozom szeretni; a haza javát tehetségem szerint előmozdítani; közterheit jó kedvvel viselni.
6. Idegenek, utazók iránt köteles vagyok igaz és vendégszerető lenni, s hazám becsületét diszes magamviselete által külföldiek előtt is fenntartani.
7. Más hiten lévők iránt is köteles vagyok szíves jósággal lenni; azt, a mi előttök szent, nem gunyolni. Köteles vagyok igaz szeretet s nemes bánásmód által bizonyítani magam, hogy az én hitem tiszteletre méltó.

VIII.

Minő tartozásaid vannak még embertársaid iránt?

1. Tartozom megbocsátani embertársamnak, a ki engem megbántott; s ha én találnék mást megbántani, tartozom tőle bocsánatot kérni.
2. Sajnálattal kell lennem a rosszak és tévedők iránt; jóindulattal, szíves részvétellel a szegényekhez, nyomorultakhoz, gyengékhez s a mennyiben lehet, segíteni rajtuk.
3. Kötelességem mindig igazat szólni: adott

szavamat, eskümet, ígéreteimet szentül megtartani; és senkit semmi módon és semmi szin alatt nem csalni.

4. Nem szabad elvennem, a mi másé; sőt inkább arra kell törekednem, hogy más emberjavát és szerencsáját előmozdítsam.
5. Nem szabad kegyetlennek és durvának lennem; nem szabad szántszándékkal senkinek kárt, fájdalmat, veszedelmet okoznom, még annak sem, a ki engem megbántott és rosszsámat akarja.
6. Általában azon kell lennem, a mennyiben lehet, hogy mindenki jól érezze magát körültem. Az Isten minden embernek adott erőt és tehetséget arra, hogy egy vagy más módon jót miveljen, s felebarátjainak használjon.

IX.

Vannak-e kötelességeid a holtak iránt?

1. Igen is vannak. Az élőknek kötelessége a holtakat tisztességesen eltemetni; utolsó akaratjokat pontosan teljesíteni.
2. Nem kell a holtakat rágalmazni: ők többé nem védelmezhetik magukat; különben is már a mennyben igaz bíró előtt állnak.

3. Kötelességünk a holtak érdemeit és erényeit emlékezetben tartani s jó példáikat követni.

X.

Minő kötelességeid vannak magad iránt?

1. Magam iránti kötelességem az, hogy serény, munkás és jó igyekezetű legyek.
2. Hogy készörömet és jó kedvvel tanuljak s mindenben szép rendet tartsak.
3. Hogy csendes és elégtelt legyek mindig, még akkor is, midőn nem bírhatom mindazt, a mire szükségem volna.
4. Kötelességem azt, a mit bírok, okos takarékoság által megóvni s gyarapítani.
5. Ne legyek komor, akaratos és vakmerő, hanem vidám, szelid és bátor.
6. Ne legyek kevély, dicsekedő, hanem szerény és alázatos.
7. Arra kell magamat szoktatnom, hogy gondosan eltávoztassak mindent, a mi életemnek, egészségemnek, jó hirem s becsületemnek árthatna.
8. Mindenek felett szívem tisztaságát és ártatlanságát kell megőriznem; arra kell törekednem, hogy a józan ész uralkodjék rajtam, nem a testi kény és indulat.

XI.

Vannak-e kötelességeid az oktalan állatok és a lelketlen természet iránt?

1. Az oktalan állatok is Isten művei; az Isten iránti tisztelet megkívánja, hogy az ő munkáival illő kimélettel bánjak; könnyelműségből azokat soha ne kinozzam; erejük felett ne terheljem s gondjokat viseljem.
2. A lelketlen természetet is, mint Isten munkáját, tartozom kimélni; a növényeket, csemetéket, fákat ápolni, s ültetés, oltás által szaporítani; csupa pajkosságból sok nélkül nem pusztítani; mert véték azt rongálni, a minek én és embertársaim hasznát vehetjük.
3. A bölcs és jóságos Isten dicsőségét a növények és ásványok országában is kötelességem bámulva szemlélni; e földi hazámat ipar és jó izlés által még kedvesebbé tenni.
4. A művészet és mesterség munkáit megbecsülni, a nyilvános emlékeket, sírköveket kimélni kötelességem. Ezt kívánja a magam és embertársaim iránti tartozás.

XII.

Lessz-e valami jó következése annak, ha kötelességeidet megtetted?

- 6.) 1. Ha kötelességeimet megtettem, akkor vidám és nyugodt a lelkem.
2. Nem remegek akkor soha szégyentől és gyalázattól; nem kell szünet nélkül attól tartanom, hogy az emberek tetteimet megtudják.
3. Napról napra tökéletesebb és boldogabb leszek, a mint idősebb leszek.
4. Szülőim és a jó emberek szeretni fognak s gyönyörűséggel és szép reménnyel tekintenek rám.
5. Mindenek felett szeretni és boldogítani fog engem az én menynevei Atyám, ha mindig törekedem jó lenni.

XIII.

Lessz-e valami rossz következése annak, ha rosszat cselekedtél?

1. Az az öntudat, hogy rosszat cselekedtem, nem enged békét s nyugalmat lelkemnek.
2. Mindig remegnem kell a szégyentől, gyalázattól s hogy a világ gonosz tetteimet megtudja.
- 3.) 3. Mind rosszabb és boldogtalanabb leszek, a mint tovább élek.

4. Szülőim és a jó emberek nem szeretnek többé engem s fájlalva néznek rám.
5. Mindenek felett elvesztem az Isten szeretetét s az ő büntetése nem fog elmaradni tőlem, ha vétkeimet el nem hagyom.

XIV.

Mit értesz a vétek alatt, mely az Isten ellen van?

Az Isten elleni vétek alatt értem, ha olyat cselekszem, a mit az Isten megtiltott, vagy ha elmulasztom cselekedni azt, a mit az Isten parancsolt.

XV.

Vétkeztél-e valaha az Isten ellen?

Igen is: érzem, hogy vétkeztem, — mert jól tudom, mik a kötelességeim az Isten iránt, magam és felebarátaim iránt, mégis azoknak ellenére cselekedtem.

XVI.

Mit kell cselekedned, ha érzed magadban, hogy vétkeztél?

1. Fájdalommal kell emlékezni arra, hogy vétkem által jó Istenem iránt engedetlen voltam; magamnak és felebarátomnak ártottam.
2. Vétkeimet minden halogatás nélkül el kell hagynom s erős fogadást tennem, hogy

ezentúl a legkisebb hibától is őrizkedem s elmulasztott kötelességemet kettőzött szorgalommal fogom teljesíteni.

- o/ 3. Gyermeki hittel és bizalommal kell kérem menynevei Atyámtól, hogy a Jézus Krisztus nevében bocsássa meg vétkeimet s szent lelkével erősítsen engem a megjobbulás utján.

XVII.

Kicsoda a Jézus Krisztus?

1. A Jézus Krisztus Istennek szent Fia, a ki menynevei Atyjának akaratját minden emberek között legjobban megismerte, és ahoz mind halálig hű volt. Azért mondatik ő Isten egyszülött, tulajdon szent fiának, mert senki nem volt az emberek között szentségére nézve Istenhez oly hasonló, mint az Ur Jézus. Ő egyedül Közbenjáró az Isten és az emberek között.
2. Ő a mi idvezítőnk, a ki megváltotta, megszabadította az embereket a legsúlyosabb rosszaktól, milyenek: a tudatlanság, a bűn, és azoknak rossz következményei. Megváltotta pedig igaz tudománya, példaadó szent élete s ártatlanul szenvedett halála által.

XVIII.

Mondj el néhányat az Ur Jézus legfőbb tanításai közül?

- (73.)
1. Ő tanította, hogy nincsen más Isten, hanem csak Egy, a ki egyedül imádandó, a mi legfőbb tiszteletünkre méltó; és hogy Jézus Krisztus az ő hozzánk bocsátott követje, a kit annak elismerni és tisztelni kötelességünk.
2. Ő tanította, hogy az Isten minden emberek Atyja, a ki mindeneket szeret, mindeneknek javát és boldogságát akarja. Az Isten tehát nemcsak a zsidóknak, hanem a pogányoknak is Atyja.
3. Ő tanított meg minket tisztább ismeretere az Isten mivoltának: hogy az Isten lélek, szent, irgalmas, mindentudó, mindenütt-jelenvaló, mindenható, legjobb, legbölcsőbb valóság.
- (76.)
4. Ő tanította, hogy szeressük az Istent teljes szivünkből, teljes lelkünkből és minden erőnkéből. Szeressük felebarátunkat, mint magunkat; szeressük még ellenségeinket is s áldjuk azokat, a kik minket átkoznak. A mit akarunk, hogy mások cselekedjenek velünk, mi is azt cselekedjük másokkal; ellenben a mit nem akarunk,

hogy mások velünk cselekedjenek, mi se cselekedjük másokkal.

5. Ő tanította, hogy a csupa szertartás nem kedves Isten előtt; hogy bűneink bocsánatát nem áldozattal, vagy testünk sanyargatásával lehet megnyerni; elég ha megjobbulunk s folyvást erényes életet élünk.
6. Ő tanította, hogy az Isten lélek, azért lélekben és igazságban kell őt imádnunk. Boldognak mondja a tiszta szivűeket.
7. Ő ígérte nekünk, hogy ha hiszünk ő benne s igaznak tartjuk tanításait, és azok szerint cselekszünk, kegyelmet és örök életet nyerünk Istentől.

XIX.

Mondj valamit az Úr Jézus életéről és szent példájáról?

1. Ő tökéletes jó volt, ártatlan és feddhetetlen életű.
2. Ő buzgó, áhítatos volt az Isten házában; igazságszerető polgár honában; tiszta életű a magányban; örömet elmélkedő a természet nagy templomában; szerény és nyájas a társaságban.
3. Ő hiven ragaszkodott családjához és

barátaival; engedelmes volt édes anyjához s gyöngéden emlékezett róla halálos órájában is.

4. Ő körüljárt hazájában mindenekkel jóltétlen: gyógyítván a betegeket, tanítván a tudatlanokat, vigasztalván a nyomorultakat, intvén a bűnösöket, kimélvén az erőtlenekeket.
5. Ő megmosta tanítványainak lábait, hogy ez által alázatosságra indítná őket. Szerette a kis gyermekeket, a kik hozzája gyültek s ölébe vette őket és megáldotta. Sajnálkozott azokon, a kiket más emberek megutáltak és elhagytak.
6. Ő könnyezett meghalt barátja sirjánál; részvevő könnyeket sirt az olajfák hegyén, midőn elgondolta szerencsétlen hazája sorsát; s még ellenségeiért is imádkozott a keresztfán.

XX.

Miket szenvedett az Ur Jézus idvezítői szent munkájában?

1. Ő drága életét soha nem kimélte, hanem minden bajt, fáradságot, szegénységet, megvettetést, hálátlanságot, üldöztetést békével türt és szenvedett, s mindezt nem magáért, hanem az emberek javáért.

2. Ő meglagadta magától egy nyugalmas élet kényelmeit: örömet nélkülözte a testi táplálatot a pusztában, midőn megváltói hivatalára készült; kitette magát a legterhesebb utazásoknak, hogy minél többeknek használhasson.
3. Ő nem kereste a világi hatalmat, dicsőséget, gazdagságot, hogy egyedül Istennek s az igazságnak szolgálhasson; elrejtette magát, midőn a nép királyllyá akarta tenni; de bátran dorgálta annak esztelenségeit, büneit; s ámbár előre látta saját erőszakos halálát, még sem rettegett magát feláldozni értünk, hogy boldogító vallását halálával is megerősítse s ennél fogva azt még hatásabbá és becsesebbé tegye.

XXI.

Mi történt az Ur Jézussal halála után?

1. A keresztfáról levéttetvén, eltemettetett s harmad napon, a mint tanítványainak előre megmondotta vala, ismét megjelent az élők közt, vagy: feltámadott.
2. Feltámadása után még negyven napot töltött tanítványai között, hogy őket szent

- (91)
- ügyének folytatására készítse: s mindéneket elvégezvén, sokaknak láttára felvitetett menynekbe.
3. Tíz nappal utóbb betöltvén tanítványainak tett ígérétét, midőn a pünköszt innepén együtt volnának, elküldötte nekik a szent Lelket, az igazság lelkét, mely által felvilágosította értelmöket s lelkesedést és bátorságot öntött beléjük, hogy hirdetnék az Evangyéliomot az egész világnak.

XXII.

Mi a tanulság az Ur Jézus halálából?

(92)

Az, hogy az igazságot mindennél, még életünknel is feljebb kell becsülnünk s szent hitünk, meggyőződésünk mellett semmi áldozattól nem kell rettegünk.

XXIII.

Mi a tanulság az Ur Jézus feltámadásából?

- (94)
1. Az, hogy valamint Idvezitőnk életre jött a halálból, úgy mi is portestünk halála után új életre fogunk ébredni.
  2. Azt is megtanulhatjuk az Ur Jézus feltámadásából, hogy valamint az Ur Jézus szent munkája egy kevés ideig elnyomatva

lenni látszott, de végre dicsőségesen sikerült: úgy ma is minden jó ügynek, igazságnak előbb vagy később győzedelme lesz, csak el ne csüggedjünk s a lelkes munkában el ne lankadjunk.

XXIV.

Reméled-e, hogy az Idvezítő Úr Jézust valaha meglátod?

Igen is; mert őt rendelte az Isten ítélőbiróvá, hogy az emberi lelkeket megítélje a végnapon; ő fog engem is egykor megítélni a szerint, a mint ez életben cselekedtem jót, avagy gonoszt.

XXV.

Mint lesz dolgod a jövő életben, ha jó voltál a jelenben?

1. A boldog mennyországban leszek az Istennél, édes Idvezítőm s minden jó lelkek társaságában.
2. A jövő életben ismerni és érteni fogom mindazt, valamit e földön nem voltam képes átlátni és megérteni.
3. Ott nem érzek többé semmi szenvedést, betegséget, nyomoruságot; örökké tartó lesz örömem és boldogságom.

XXVI.

Hát ha rossz voltál a földön, mint lesz dolgod a jövő életben?

1. Akkor soha sem lehetek az Istennél, mert hozzá, mint legtisztább lélekhez, csak tiszta lelkek közeledhetnek.
2. Ki leszek zárva a kegyes és jó lelkek boldog örömeiből: mert a rossz és istentelen lélek szükségképpen örökké boldogtalan. F/7.

XXVII.

Hogy idvességedet haszonnal munkálhassad, mire van neked minden pillanatban szükséged?

Szükségem van az Isten erősítő szent Lelkére, valamint mi emberek testi szükségünkben sem lehetünk el az Isten segedelme nélkül: szintoly szükséges ez nekünk a mi lelki szükségünkben, arra nézve t. i., hogy naponként bölcsőbbek, erényesebbek és boldogabbak lehessünk.

XXVIII.

Az Isten szent Lelke munkálkodik-e ma is a keresztény emberben?

1. Az Isten szent Lelke ma is munkálkodik én bennem; felvilágosítja értelmemet,

hogy az igazat és jót megismerjem; erősíti akaratomat, hogy a mit jónak, igaznak lenni megismertem, a mellett állhatatos legyek.

2. Megismerteti velem gyengeségemet, s megtérésre és jobbulásra indít; vigasztal inségben, nyomoruságban s eleveníti szivemben az örök élet édes reményét.

XXIX.

Mi módon munkálkodik az emberben a szent Lélek?

1. Nem valami csodálatos, rendkívüli módon, hogy felesleges lenne azáltal az embernek önmunkássága.
2. Az Isten nem teszi helyettem azt, a mit magam megtehetek és tenni kötelességem, hanem csak eszközök által munkálkodik bennem, melyeket az ő bölcs gondviselése nyújt nekem s hatatóssá teszen lelkemben. Ezen eszközöket szükség használnom s minél lelkesebben használok, annál inkább munkálkodik a szent Lélek.

XXX.

Mondj elő néhányat azon eszközök közül melyek által a jónak, az erénynek gyakorlását naponként könnyítheted s előmozdíthatod?

1. Imádnom kell gyakran az Istent s jóváltát hálásan emlegetnem. A reggel, a dél, az alkony, derült és borult órák egyaránt hívják a buzgó lelket szivbeli ömledezésre.
2. Emlékeznem kell szüntelen arról, hogy én az Isten szemei előtt vagyok.
3. Minden estve fontolgatnom kell, mi jót miveltem, vagy mulasztottam el a lefolyt napon, hogy a holnapot manál jobban használjam.
4. Kerülnöm kell a rosszak társaságát s igyekeznem megnyerni a jók barátságát.
5. A Jézus Krisztus példáját mindenek felett szemem előtt kell tartanom.
6. A vasárnapot és innepnapokat jól kell használnom. Csendes- és figyelmesnek kell lennem az Istenházában: hálával és nagy örömmel kell fogadnom szülőim jó tanácsát, tanítóim oktatását s a jó és hasznos könyvek olvasását minden időtöltésnél inkább szeretnem.

- 112.) 7. Keresztséget látva, azt kell meggondolnom, hogy engem is csecsemő koromban vizzel megöntöttek vagy megkereszteltek; azért kötelességem lelki tisztaságra törekedni, melyet a keresztségi tiszta víz ábrázol s Istenemnek s Idvezítőmnek rendületlenül hiva lenni.
8. Annak idejében élnem kell gyakran az Úrивacsorával, mely a szent asztali kenyér és bor által ábrázolja az Úr Jézusnak érettünk megtöretett testét és kiontatott vérét s alkalmat szolgáltat nekünk embertársainkkal való egységünket s keresztényi hitünket nyilvánvallani a világ előtt.
- 114.) 9. A Bibliát vagy a szentírást gyakran kell olvasnom, mint a legjobb könyvet, mely az Istennek szent akaratját előmbe adja; kötelességimre emlékeztet, és azoknak hű teljesítésére buzdít; s egyszersmind javít és megnyugtat.

V É G E.